

HUR GÖR GRANNARNA?

Strategisk funktionshinderspolitik i Norden

norden

Nordens Välfärdscenter

Utgiven av Nordens Välfärdscenter

www.nordicwelfare.org

© mars 2016

Författare: Anna Dahlberg och Maria Montefusco

Ansvarig utgivare: Ewa Persson Göransson

Upplaga: 300

Grafisk design: Idermark och Lagerwall Reklam AB

Tryck: Navii

Rapporten kan laddas ner på www.nordicwelfare.org/publikationer

STRATEGISK FUNKTIONSHINDERSPOLITIK

NORDENS LÄNDER samt Färöarna, Grönland och Åland arbetar med inkludering av och delaktighet för personer med funktionsnedsättning på liknande, men ändå skilda, sätt. Det strategiska arbetet för ökad delaktighet och ett samhälle för alla anknyter också till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Arbetet inom området är så likt att det går att dra lärdomar av grannlänternas arbete, men så olik att det också går att få nya infallsvinklar på det egna landets politik och strategi. Det gör det spännande att se hur grannarna gör.

Under 2016 pågår utvärderingar av nuvarande strategier på flera håll i Norden. Det finns samtidigt ett intensivt arbete med utformning av kommande strategier och/eller handlingsplaner för funktionshinderspolitiken.

I samarbete mellan Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, Institutet för Hälsa och Välfärd THL, Det Riksomfattande handikapprådet, VANE, i Finland och finska Vammaisfoorumi/Handikappforum arrangeras seminariet ”Disability Policies and the impact of UNCRPD in the Nordic region”. Seminariet genomförs i Helsingfors den 9-10 mars 2016 och är en aktivitet inom det finska ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet.

Nordens Välfärdscenter har även tidigare arbetat med temat funktionshinderspolitiska strategier i Norden. Detta bland annat genom projektet Funktionshinderspolitik i Norden (2012-2013), samt genom att administrera ett nätverk om funktionshinderspolitisk samordning (2011-2012) samt temahäftet Nordisk handikappolitik (2010).

Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet

Nordiska ministerrådet är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan. De nordiska samarbetsministrarna koordinerar det övergripande arbetet. Det finns också ministerråd för tio olika politikområden. Nordiska rådet är de nordiska parlamentens officiella samarbetsorgan.

Nordens Välfärdscenter

Nordens Välfärdscenter, NVC, är en institution under Nordiska ministerrådet för social- och hälsofrågor. NVC arbetar med aktuella välfärdsfrågor inom välfärdspolitik, funktionshinder, arbetsinkludering, alkohol- och drogfrågor och välfärdsteknologi. Detta genom att ta fram konkreta förslag till politiker, sammanställa forskningsresultat samt arrangera nordiska och internationella konferenser.

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder är ett rådgivande organ till Nordiska ministerrådet. Rådet består av sexton medlemmar från samtliga fem nordiska länder samt Åland, Grönland och Färöarna. Hälften är utsedda av regeringarna och hälften av funktionshindersorganisationerna på nationell nivå. Rådets mandat gäller fram till juni 2017. Sekretariatet för funktionshindersrådet är en del av NVC.

SÅ ORGANISERAS STRATEGISK FUNKTIONSHINDERSPOLITIK I NORDEN

En viktig princip för funktionshinderspolitiken är att personer som själva har en funktionsnedsättning och deras företrädande organisationer involveras i processer och beslut som berör dem. Samråd med myndigheter och kommuner, både strukturerade och ad hoc, förekommer i varierande grad men på liknande sätt i hela Norden. Nedan fokuserar texten på basfakta om det strategiska arbetet på nationell nivå.

DANMARK

Nationell strategi eller handlingsplan:

”Handicappolitisk handlingsplan 2013. Et samfund for alle”

Huvudområden: Medborgarskap och delaktighet, Utbildning, Arbete, Mer kunskap och bättre effekt, Sammanhang och kvalitet samt Innovativa lösningar, ny teknologi och ökad tillgänglighet.

Samordnande ministerium: Social- og Indenrigsministeriet

Myndighet/aktör med särskilt ansvar: Social- og Indenrigsministeriet.

Tidsperiod: 2013 -

Senaste uppföljning: Handicappolitisk handlingsplan – status 2014. Et samfund for alle

Kontaktperson på ministeriet: Nanna Julie Jørgensen, najj@sm.dk

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Danske Handicaporganisationer.

Funktionshindersorganisationernas nationella samråd/-arbete med regeringen:

Det Centrale Handicapråd. Rådet är rådgivande till regeringen, Folketinget och andra kring frågor som berör funktionshindersområdet. Det är ett forum för dialog mellan centrala aktörer som exempelvis funktionshindersorganisationer, myndigheter, kommunförbund på området. Rådet har ett sekretariat.

FINLAND

Nationell strategi eller handlingsplan: Finlands handikappolitiska program VAMPO 2010-2015

”Ett starkt underlag för delaktighet och jämlikhet”.

Huvudområden: I programmet finns det 122 åtgärder inom 14 innehållsområden: Ett självständigt liv, Delaktighet och deltagande i samhällsfrågor, Byggd miljö, Trafiktjänster, Utbildning och studier, arbete, Hälso- och sjukvård och rehabilitering, Social trygghet, Rättsskydd, Säkerhet och integritet, Kultur och fritid, Diskriminering som drabbar personer med funktionsnedsättning, Förstärkning av kunskapsbasen, Trygghandet av hållbara resurser för handikappolitiken samt Internationellt samarbete.

Samordnande ministerium: Social- och hälsovårdsministeriet.

Myndighet/aktör med särskilt ansvar: Det Riksomfattande handikapprådet VANE leder uppföljningen och har tillsammans med Social- och hälsovårdsministeriet gett uppföljningen i uppdrag till Institutet för hälsa och välfärd THL (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) för åren 2012-2015.

Tidsperiod: 2010-2015. Utvärderas slutligen 2016.

Kontaktpersoner på ministeriet: Eveliina Pöyhönen, eveliina.poyhonen@stm.fi, Merja Heikkonen vid VANE, merja.heikkonen@stm.fi

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Vammaisfoorumi ry/Handikappforum rt.

Funktionshindersorganisationernas nationella samråd/-arbete med regeringen: Det riksomfattande handikapprådet VANE har i uppgift att främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och samarbetet mellan handikapporganisationerna och myndigheterna. Medlemmarna kommer från funktionshindersorganisationer, myndigheter, kommunförbund och privat sektor. Rådet har ett sekretariat i anslutning till Social- och hälsovårdsministeriet.

FÄRÖARNA

Nationell strategi eller handlingsplan: Färöarna har ännu ingen strategi för funktionshindersområdet men det har tagits fram funktionshinderspolitiska mål, "Sáttmáli sameindu tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek". Socialministeriet har en viktig roll i utvecklingen av funktionshindersområdet, bland annat i det tvärssektoriella samarbetet. Respektive departement har ansvar för funktionshindersperspektivet i politiken för sina områden.

Samordnande ministerium: Socialministeriet.

Kontaktpersoner på socialministeriet: Doris Bjarkhamar, doris.bjarkhamar@amr.fo, och Súsanna Nordendal, susanna.nordendal@amr.fo

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Meginfelag teirra Brekaðu i Føroyum, MBF.

Funktionshindersorganisationernas nationella samråd/-arbete med regeringen:

Det Centrale Handicapråd/Ráðið fyri brekað.

GRÖNLAND

Nationell strategi eller handlingsplan: Grönland har ännu ingen strategi eller handlingsplan för funktionshinderspolitik. Dock nämns funktionshindersområdet särskilt i Koalitionsaftalen 2014-2018, och alla fyra kommuner har sin egen funktionshinderspolitik.

Samordnande ministerium: Departementet for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender (Ilaqutariinnermut Naligiissitaanermut Isumaginninnermullu Naalakkersuisoqarfik).

Myndighet/aktör med särskilt ansvar: IPIS - ett nationellt resurscenter med ansvar för funktionshindersfrågor.

Kontaktperson på departementet: Kirsten Olesen, kiol@nanog.gl

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Grönland har ingen paraplyorganisation men det finns ett antal landstäckande förbund, exempelvis Kalaallit Nunaanni Innarluutillit Piginnaanikitsut Kattuffiat, KNIPK, som är en landstäckande förening för personer med olika typer av funktionsnedsättning.

ISLAND

Nationell strategi eller handlingsplan: "Plan of Action on Disabled Persons' Affairs until 2014"/"Þingsályktun um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks".

Huvudområden: Tillgänglighet, Arbete, Socialt skydd/självständigt liv, Hälsa, Representation och medvetandegörande, Mänskliga rättigheter, Utbildning samt Delaktighet.

Samordnande ministerium: Valfärdsministeriet/Velferðarráðuneyti.

Tidsperiod: 2012-2016.

Myndighet/aktör med särskilt ansvar: Valfärdsministeriet/Velferðarráðuneyti.

Kontaktperson på ministeriet: Þor Þorarinsson, thor.thorarinsson@vel.is

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Öryrkjabandalag Íslands (ÖBI) och Proskahjálp.

Funktionshindersorganisationernas nationella samråd/-arbete med regeringen: Organisationerna är delaktiga i enskilda projekt och uppdrag.

NORGE

Nationell strategi eller handlingsplan: Norge har valt att ha flera strategier inom mer specifika områden, istället för en samlad handlingsplan. Här redovisas den senast beslutade, "Handlingsplan for universell utforming 2015-2019".

Huvudområden: IKT, Velferdsteknologi og hverdagsteknologi, Bygg og anlegg, Planlegging og uteområder, Transport og Sektorovergripende tiltak.

Samordnande departement: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Myndighet/aktör med särskilt ansvar: Deltasenteret på Bufdir – Barne-, ungdoms- og familie-direktoratet.

Kontaktperson på departementet: Olav Rand Bringa, olav-rand.bringa@bld.dep.no

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO och Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, SAFO.

Funktionshindersorganisationernas nationella samråd/-arbete med regeringen: Det finns ett avtalsbundet samarbeite som bygger på att samråd ska ske på flera nivåer med funktionshindersorganisationerna. Organisationerna ska ges möjlighet att ha samråd med politiska ledningen, tjänstemän på saksdepartement samt i utredningar, arbetsgrupper, hearings och specifika projekt som rör personer med funktionsnedsättning.

SVERIGE

Nationell strategi eller handlingsplan: "En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011-2016"

Huvudområden: Arbetsmarknadspolitiken, Utbildningspolitiken, Socialpolitiken, Folkhälsopolitiken, Ökad fysisk tillgänglighet, Transportpolitiken, IT-politiken, Kultur, medier och idrott, Rättsväsendet och Migrationsverket samt Konsumentpolitiken.

Samordnande departement: Socialdepartementet.

Tidsperiod: 2011-2016.

Myndighet/aktör med särskilt ansvar: Myndigheten för delaktighet.

Senaste uppföljning: "Samlad uppföljning av funktionshinderspolitiken - Hur är läget 2015?".

Kontaktperson på Socialdepartementet: Lars Nilsson,
lars.x.nilsson@regeringskansliet.se

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Handikappförbunden, HSO och Lika Unika.

Funktionshindersorganisationernas samråd/-arbete med regeringen: Funktionshindersdelegationen. Ett statsråd är ordförande för delegationen, medlemmar är representanter från funktionshindersorganisationerna. Statsråd och tjänstemän från andra departement medverkar på mötena beroende på tema.

ÅLAND

Nationell strategi eller handlingsplan: "Ett tillgängligt Åland åtgärdsprogram för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik år 2013-2016".

Huvudområden: De åtgärder som landskapsregeringen planerar är under dessa avdelningar: Finansavdelningen, Kansliavdelningen, Näringsavdelningen, Utbildnings- och kulturavdelningen, Social- och miljöavdelningen, Trafikavdelningen samt insatser från Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Ams.

Samordnande avdelning: Social- och miljöavdelningen.

Tidsperiod: 2013-2016.

Myndighet/aktör med särskilt ansvar: Landskapsregeringen.

Senaste uppföljningen: "Från ord till handling – Uppföljning 2013".

Kontaktperson på landskapsregeringen: Gunilla Lindqvist,
gunilla.lindqvist@regeringen.ax

Paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer: Ålands handikappförbund.

Funktionshindersorganisationernas nationella samråd/-arbete med regeringen: Landskapsregeringens handikappråd. Rådet består av representanter för handikapporganisationer, Ålands landskapsregering, Ålands kommunförbund och Mariehamns stad. Rådet ska verka för att personers med funktionsnedsättning intressen tillgodoses bland annat genom att vara ett rådgivande organ i frågor rörande lagstiftning, utbildning, arbete, trafik-, byggnads-, och övrig miljöplanering i landskapet.

Du hittar uppdaterad information och länkar på www.nordicwelfare.org/funkpol

norden

Nordens Vårhedscenter